

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ।

ਇਸ ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੇ.

ਸਤਨਾਮ ਦਾਸ ਅਰੋੜਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ।

ਬਨਾਮ

ਬਚਨ ਸਿੰਘ, - ਜਵਾਬਦੇਹ।

■ 1957 ਦੀ ਰੈਗੂਲਰ ਸੇਕਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 928।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਐਕਟ (1963 ਦਾ XLIII)- S. 39— ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਕਿ 1965
ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਧਿਰ ਨੇ ਮੁਦਈ ਦੀ ਜਮੀਨ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਡਿਕਰੀ ਦੇਣ 29 ਜੁਲਾਈ
ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਨਾਲ ਕੁਝ
ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਜਾਂ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਨੁਕਸਾਨ।

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਮੁਦਈ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਡਿਕਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਰਡਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਰੁਪਏ ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 400 ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਨਾਲ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਕੁਝ ਮੁਸ਼ਕਲ ਜਾਂ ਵਿੱਤੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਯਾਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਰਾਹਤ ਲਈ ਆਈਐਸਆਈ ਨੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਆਪਣੇ ਸਖਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਬਦਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

1957 ਨੂੰ, ਸ੍ਰੀ ਬਹਾਈ ਸਿੰਘ, ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਜੱਜ, ਵਧੀ ਹੋਈ ਅਪੀਲੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਾਲੇ, ਰੋਹਤਾਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਤੋਂ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ, ਸ੍ਰੀ ਬੀ. ਆਰ. ਗੁਲਿਆਨੀ, ਸਬ-ਜੱਜ II ਕਲਾਸ, ਰੋਹਤਾਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਮਿਤੀ 18 ਮਾਰਚ, 1957 ਨੂੰ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਰਾਹਤ ਲਈ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਦਿੱਤਾ। 400 ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦੇ ਨਾਲ, ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ। ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ

ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਰਜਿੰਦਰ ਨਾਥ ਅਗਰਵਾਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ ।

ਐਫਸੀ ਮਿੱਤਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ

ਨਿਰਣਾ.

ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਜੇ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਜੇ.— ਇਹ ਫੈਸਲਾ 31 ਮਈ, 1957 ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧੀਨ ਜੱਜ, ਰੋਹਤਕ ਦੇ ਅਪੀਲੀ ਹੁਕਮ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਦੇ ਕਰਾਸ ਰੈਗੂਲਰ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲਾਂ (ਨੰਬਰ 928 ਅਤੇ 978 ਆਫ 1957) ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰੇਗਾ। .

ਇਸ ਅਪੀਲ ਲਈ ਧਿਰਾਂ ਰੋਹਤਕ ਵਿਖੇ ਅੱਠ ਮਹਲੇ ਕਲੋਨੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਦੋ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਪਲਾਟਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸ਼ਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪਿਮ ਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ, ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀ. 8 ਰਾਹੀਂ 215 ਵਰਗ ਗਜ਼ ਦਾ ਪਲਾਟ ਜਾਂ ਕੁਆਰਟਰ ਨੰਬਰ 244 ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਸਤਨਾਮ ਦਾਸ ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 246 ਦਾ ਖਰੀਦਦਾਰ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਇਸਦੇ ਦੱਖਣੀ ਪਾਸੇ ਕੁਆਰਟਰ ਨੰਬਰ 244 ਨਾਲ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। 18 ਨਵੰਬਰ 1956 ਨੂੰ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਏ.ਬੀ.ਸੀ.ਡੀ. ਮਾਰਕ ਕੀਤੇ 21 ਫੁੱਟ X 60 ਫੁੱਟ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਲਈ ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਸਤਨਾਮ ਦਾਸ ਨੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀਸ਼ਨ ਦੀਵਾਰ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਮਰਾ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪਲਾਟ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ। ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਜੰਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੜਦੇ ਹੋਏ, ਸਤਨਾਮ ਦਾਸ ਨੇ ਮੁਦਈ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਕੰਧ ਅਤੇ ਕਮਰੇ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਇਸ ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਦੋ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਦਾ ਰਕਬਾ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਸੁੰਦਰ ਲਾਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 244 ਪਹਿਲਾਂ ਵੇਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਾ ਰਕਬਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਤਾਂ ਵੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਦਾ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮੁਦਈ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ:...

(1) ਕੀ ਮੁਦਈ ਖੇਤਰ ਏ.ਬੀ.ਸੀ.ਡੀ. ਵਾਲੇ ਕੁਆਰਟਰ ਨੰਬਰ 244 ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ?

(2) 'ਕੀ ਮੁਦਾਲਾ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਏ.ਬੀ.ਸੀ.ਡੀ. 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਆਰਟਰ ਨੰਬਰ 244 ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਹੈ?

(3) ਜੇਕਰ ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 2 ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਹੱਦ ਕੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ?

(4) ਜੇਕਰ ਮੁੱਦੇ ਨੰ: 1 ਤੋਂ 3 **ਸਤਨਾਮ ਦਾਸ** ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਕੀ ਮੁਦਈ **ਅਰੋੜਾ ਦੇ** ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁਕਮ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ " .
ਕੀ ਉਹ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ? ਜੇਕਰ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਕਿੰਨੀ ਰਕਮ? **ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੇ-**

(5) ਕੀ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ?

(6) ਰਾਹਤ.

ਸੁਬਾਰਡੀਨੇਟ ਜੱਜ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ 17 ਵਰਗ ਗਜ਼ ਦਾ ਰਕਬਾ ਮੁਦਈ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੁਆਰਟਰ ਨੰਬਰ 244 ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਅਤੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਪੈਨਸ਼ਨ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗੀ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਦਈ ਨੂੰ 400 ਰੁਪਏ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਪਰ ਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਨਿਵਾਰਣ ਲਈ ਆਏ ਹਨ।

. ਹੇਠਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਕਿ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਏਬੀਸੀਡੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸਟ੍ਰਿਪ ਉਸ ਦੀ 215 ਵਰਗ ਗਜ਼ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਪਲਾਟ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਸਤਨਾਮ ਦਾਸ ਨੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿਚ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸਤਨਾਮ ਦਾਸ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ। ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਵਿਵਾਦ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਰੁ. ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ 400 ਰੁਪਏ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ ਅਤੇ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। 85 ਜੇ ਕਿ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਕੀਮਤ ਸੀ।

ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸਾਦੇ ਝਗੜੇ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹੀ ਕ੍ਰਾਸ-ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ , ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਮੁਦਈ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਨਾਲ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਫ਼ਰਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੁਦਈ ਦੀ **ਜਾਇਦਾਦ** ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕਰੇ। ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਢਾਂਚਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ 400 ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ. ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਰਾਹਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜਿਸਦਾ ਉਸਨੂੰ ਮਾਲਕ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਖੇਤਰ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਮਰੇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਹੈ **ਅਤੇ** ਉਸਨੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਦੇ ਹੋਏ ਇਸਦੇ ਉੱਪਰ ਇੱਕ ਕੰਧ ਵੀ ਬਣਾਈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਸਤਨਾਮ ਦਾਸ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਅਰੋੜਾ ਨੂੰ ਬਚਾਅ
ਪੱਖ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। **ਨਿਦਾਮਰਤੀ** ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ

ਜਲਦੁਰਗਾ ਪ੍ਰਸਾਦਰਾਯੁਡੂ ਬਨਾਮ *ਜਾਦੂਰਾਮ ਸੈਕਾਰ* ਅਤੇ *ਇੱਕ ਹੋਰ* (1), *ਮੂਲ ਰਾਜ* ਅਤੇ *ਹੋਰ* ਬਨਾਮ *ਜਨੇਸ਼ਵਰ ਲਾਲ* (2), ਅਤੇ ਕਿਓ *ਡਬਲਯੂ ਸਿੰਘ* ਜੇ *ਲਾਲੀ ਦਿਆਲ* ਬਨਾਮ *ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਪ੍ਰਭੂਰਾਮ ਵੈਦਿਆ* ਅਤੇ *ਹੋਰਾਂ* (3), ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਬਾਰਡੀਨੇਟ ਜੱਜ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ

ਢਾਂਚਾ ਢਾਂਚਾ ਦੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਕੇਸ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਬਜ਼ਾ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਢਾਂਚਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਇਕਮਾਤਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਮੁਦਈ ਧਿਰ ਨੇ ਮੁਦਈ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਫਰਮਾਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਉਸ ਪ੍ਰੋਪਰਟੀ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਿ ਰੁਪਏ 400 ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਨਾਲ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੂੰ ਕੁਝ ਮੁਸ਼ਕਲ ਜਾਂ ਵਿੱਤੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। *ਸੈਕਟਰੀ ਆਫ ਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਲਾਭ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ (4)* ਵਿੱਚ, ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਉਸ 'ਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹਨ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਆਪਣੇ ਸਖ਼ਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਫਰਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇੰਸ *ਰਹਿਮਤੁੱਲਾ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੈਕਟਰੀ ਆਫ ਸਟੇਟ (5)* ਉੱਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਲਈ ਬਚਿਆ ਸੀ, ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ:-

"ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦਾ ਪਰਹੇਜ਼, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਰਾਬਰੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਖ਼ਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ

- (1) ਏਆਈਆਰ 1936 ਮੈਡ. 687
- (2) ਏਆਈਆਰ 1939 ਲਾਹ. 502.
- (3) 116 IC 234.
- (4) ਏਆਈਆਰ 1935 ਲਾਹ. 389.
- (5) 63 ਪੀਆਰ 1913

ਉਸ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿਓ ਜਾਂ
ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਦਾ ਕਰੋ।"

ਸਤਨਾਮ ਦਾਸ
ਅਰੋੜਾ ਬਨਾਮ
ਬਚਨ ਸਿੰਘ
ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੇ

ਕੌਸਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਲਈ ਰਾਜ ਸਕੱਤਰ ਬਨਾਮ ਜੱਟ ਮੱਲ (6) ਇਕ

ਹੋਰ

ਅਥਾਰਟੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੈਕਟਰੀ ਆਫ ਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਲਾਭ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ,
(ਸੁਪਰਾ) ਵਿਚ ਨੋਟਿਸ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਐਡੀਸਨ, ਜੇ. ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਸੀ। ਮੁਦਈ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ
ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੁਦਈ ਆਪਣੇ ਸਖ਼ਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਦਾ
ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ, ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ
ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁਕਮ. ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਖਿਆ ਸੀ: -

“ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕੁਝ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ
ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ
ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਹਰਜਾਨੇ ਦੁਆਰਾ ਉਪਾਅ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ
ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਾਜ਼ਮੀ
ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ
ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਸਨ।”

ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ- ਆਰਡੀਨੇਟ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ
ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ
ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਮੂਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਜਨੇਸ਼ਵਰ ਲਾਲ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿਚ ਇਹ ਸਵਾਲ ਮਹਿਜ਼ ਛੁਟਕਾਰਾ
ਪਾਉਣ ਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ
ਮਹਿੰਗੀ ਇਮਾਰਤ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਚੁੱਪ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼
ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰਕੇ, ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਿਆਉਣ
ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੇਠਲੀ
ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ
ਸੀ। ਲਾਲਜੀ ਦਿਆਲ ਬਨਾਮ ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਪ੍ਰਭੂਰਾਮ ਵੈਦਿਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ' (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ
ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਜਿਸਦੀ
ਉਸਾਰੀ ਕਾਫ਼ੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ

ਸਤਨਾਮ ਦਾਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਪੈਸੇ ਦੁਆਰਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਮਕਸਦ ਜਾਂ ਟਰੇਸਪਾਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਬੇਈਮਾਨੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁਕਮ ਦਾ ਕੇਸ ਹੋਵੇਗਾ ਨਾ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁਕਮਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ *ਨਿਦਮਤੀ ਜਲਦੁਰਗਾ ਪ੍ਰਸਾਦਰਾਯੁਫੂ ਬਨਾਮ ਜਾਦੂਰਾਮ ਸੈਂਕਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ* (1), ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ, ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਲੇਨ ਤੋਂ ਇੱਕ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁਕਮ ਲਈ ਇੱਕ ਕੇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਵੈਡਸਵਰਥ, ਜੇ., ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਨਿਯਮ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵਿੱਤੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁਕਮ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਸੁਵਿਧਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਮਾਮੂਲੀ ਹਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਅਣਜਾਣੇ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਆਰਥਿਕ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵਧੇਰੇ ਉਚਿਤ ਉਪਾਅ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਦਰਖਤਾਂ ਸਮੇਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਢਾਂਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਹੁਕਮ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁਕਮ ਦੇ ਬਦਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਘਟਣਯੋਗ ਨਿਯਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਧਾਂਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਯਾਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਰਾਹਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਸਾਦਾ ਝਗੜਾ ਆਪਣੇ ਸਖ਼ਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਬਦਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਭਾਵੇਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਵੇਕ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਜੇ ਰਕਬਾ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ ਉਹ ਸਿਰਫ 188 ਵਰਗ ਗਜ਼ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪਲਾਟ ਦਾ ਰਕਬਾ 215 ਵਰਗ ਗਜ਼ ਸੀ। ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਇਦਾਦ ਤਬਦੀਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਪੂਰਵ-ਸੁੰਦਰ ਲਾਲ ਨੇ ਇਸ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ

ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਤਨਾਮ ਦਾਸ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਮੁਦਈ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ. ਬਾਦ ਸਿੰਘ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਪਾਸੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪਟੜੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ 2 ਜੇ ਫੁੱਟ x 60 ਫੁੱਟ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮੁਦਈ ਇਸ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਖੇਤਰ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ *ਜੇ ਕੋਲ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ 200 ਵਰਗ ਗਜ਼ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ, ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਾਂਗਾ (1957 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 978, ਲਾਗਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਤੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਹਿਲਾ ਕੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੀ ਅਪੀਲ (1957 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 928) ipso ਫੈਕਟੋ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬੀ. ਆਰ. ਟੀ

ਸਿਵਲ ਫੁਟਕਲ

ਐਸ ਕੇ ਕਪੂਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ.]

ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਦਿੱਲੀ, ਅਤੇ ਓਥੁਕਸ- ਉੱਤਰਦਾਤਾ।

CW 844-Dof 1962.

, ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਪੁਨਰਵਾਸ (ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ) ਐਕਟ (1948 ਦਾ LX)— S. 1965
3— ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਲਈ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ— ਕੀ ਸਕੂਲਾਂ April, 2nd
ਅਤੇ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀਆਂ ਆਦਿ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। 1948— ਨਿਯਮ 9— ਕੀ ਅਤਿਅੰਤ ਐਕਟ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ
ਕਰਦਾ ਹੈ— ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ (1950)— ਕਲਾ। —14— ਕੁਝ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਪਲਾਟ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ
ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ— ਕੀ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਤੀ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਪੁਨਰਵਾਸ (ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ) ਐਕਟ, 1948 ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਸਾਉਣਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਲੋਨੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਪਲਾਟ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਐਕਰੂਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਸਕੂਲਾਂ, ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਅਤੇ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਵਸਨੀਕ. ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਉਪਯੋਗਤਾ ਐਕਟ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਜਾਂ ਇਰਾਦਾ ਹੈ। ਅਰਥਾਤ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪੁਨਰਵਾਸ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Gurwinder Singh

Statistical Assistant

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।